

ΣΧΟΛΙΚΗ ΧΡΟΝΙΑ 2026-2027
ΠΛΑΙΣΙΟ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ/ΕΜΒΑΘΥΝΣΗΣ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ
Α΄ ΤΕΤΡΑΜΗΝΟ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	
ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ: 4 ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΕΤΡΑΜΗΝΟΥ: 60	ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ

ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΑ /ΠΗΓΕΣ ΑΝΤΛΗΣΗΣ ΥΛΙΚΟΥ

1. Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Α΄ τεύχος, Α΄ Τάξη Γενικού Λυκείου, ΙΤΥΕ «Διόφαντος», 2012 =ΚΝΕΛ Α΄ <http://ebooks.edu.gr/new/bookspdf.php?course=DSGL-A111>
2. Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Β΄ τεύχος, Β΄ Τάξη Γενικού Λυκείου, ΙΤΥΕ «Διόφαντος», 2012= ΚΝΕΛ Β΄
3. Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Β΄ τεύχος, Β΄ Τάξη Γενικού Λυκείου, Βιβλίο Καθηγητή, <http://ebooks.edu.gr/new/books-pdf.php?course=DSB106>
4. Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Γ΄ τεύχος, Γ΄ Τάξη Γενικού Λυκείου, ΙΤΥΕ «Διόφαντος», 2012= ΚΝΕΛ Γ΄
5. Κείμενα Κυπριακής Λογοτεχνίας, Τόμος Α΄, ΥΠΠ, ΠΙ, ΥΑΠ, 2015= ΚΚΛ Α΄
6. Κείμενα Κυπριακής Λογοτεχνίας, Τόμος Β΄, ΥΠΠ, ΠΙ, ΥΑΠ, 2012= ΚΚΛ Β΄
7. Νεότερη Ευρωπαϊκή Λογοτεχνία, Ανθολόγιο μεταφράσεων, Β΄ Γενικού Λυκείου – Επιλογή, ΟΕΔΒ, Αθήνα, 2009 = ΝΕΛ Β΄, <http://ebooks.edu.gr/new/course-main.php/?course=DSGL-B125>
8. Ανθολόγιο Ευρωπαϊκής Λογοτεχνίας για το Λύκειο, ΥΑΠ, 1998 =ΑΝΘ.ΕΥΡ.Λ.
9. Νεοελληνική λογοτεχνία Γ΄ Γενικού Λυκείου - Θεωρητικής κατεύθυνσης = ΝΕ. ΛΟΓ. Γ΄ <http://ebooks.edu.gr/new/course-main.php?course=DSGL-C132>
10. Νεοελληνική λογοτεχνία Γ΄ Γενικού Λυκείου - Θεωρητικής κατεύθυνσης. Βιβλίο του Καθηγητή <http://ebooks.edu.gr/new/course-main.php?course=DSGLC132>
11. Ανθολογία Νεοελληνικής Ποίησης, Γ΄ Λυκείου, ΥΑΠ, 2015 (ανατύπωση)= ΑΝΠ Γ΄
12. Λογοτεχνία Προσανατολισμού – Εμβάθυνσης Β΄ - Γ΄ Λυκείου. Ανθολόγιο κειμένων (ειδική έκδοση), ΥΠΠΑΝ, ΠΙ, ΥΑΠ, 2020 (2017) = ΛΠΕ
13. Δημιουργική Γραφή, Οδηγίες Πλεύσεως, ΥΠΠ, ΠΙ, ΥΑΠ, 2012, http://www.schools.ac.cy/eyliko/mesi/Themata/logotechnia/vivlia_anaforas.html
14. Έκφραση – Έκθεση, τεύχος Α΄, Γενικό Λύκειο, ΙΤΥΕ «Διόφαντος», 2012 (βλ. ενότητα σχετικά με την αφήγηση και την περιγραφή)
15. Χριστόφορος Λιοντάκης, Ανθολογία Γαλλικής Ποίησης, Αθήνα, Καστανιώτης, 1988. = ΑΝΘ. ΓΑΛ. Π.
16. Λίνος Πολίτης, Ποιητική Ανθολογία, Αθήνα, Δωδώνη, 1982, τ. 7. = ΛΠ. ΑΝΘ.
17. Arthur Rimbaud, Μια εποχή στην Κόλαση (μτφρ. Χριστόφορος Λιοντάκης), Αθήνα, Γαβριηλίδης, 2013. = Rimbaud

ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το μάθημα της Λογοτεχνίας Προσανατολισμού / Εμβάθυνσης στη Β' Λυκείου, εξελισσόμενο σπειροειδώς ως οργανική συνέχεια των προηγούμενων τάξεων, στοχεύει στην καλλιέργεια του λογοτεχνικού γραμματισμού και της **κριτικής αισθητικής αντίληψης** των μαθητών/μαθητριών, προσεγγίζοντας το κείμενο ως **καλλιτεχνικό** και **κοινωνικοπολιτισμικό φαινόμενο**. Στο μάθημα αυτό οι μαθητές/μαθήτριες έχουν τη δυνατότητα επιπλέον να εμβαθύνουν, με έμφαση α) στη διαλεκτική σχέση ευρωπαϊκής και νεοελληνικής λογοτεχνίας και β) στην εξέλιξη των λογοτεχνικών ρευμάτων πρώτα στην Ευρώπη και μετέπειτα στην Ελλάδα. Η ύλη οργανώνεται ιστορικά από το 1920 έως τον 20ό αιώνα με αντιπροσωπευτικά έργα της ελληνικής, κυπριακής και μεταφρασμένης γραμματείας, με σκοπό την κατανόηση των αντίστοιχων ρευμάτων και τάσεων στο ιστορικό και κοινωνικό τους πλαίσιο.

Κεντρικό άξονα της διδασκαλίας αποτελούν οι **δείκτες επάρκειας και επιτυχίας**, με τη διδακτική πορεία να ξεκινά πάντα από το ίδιο το έργο και να προχωρά προς τα εκφραστικά μέσα ή τις τεχνικές, με οδηγό τη **Σύνοψη Λογοτεχνικού Γραμματισμού**. Στο πλαίσιο αυτό, η ποίηση προσεγγίζεται μέσα από τα χαρακτηριστικά της επώνυμης παραδοσιακής ποίησης και τη μετάβαση στη μοντέρνα γραφή, εστιάζοντας στον ελεύθερο στίχο, τα σύμβολα και το ποιητικό υποκείμενο, η πεζογραφία μέσα από τη διάκριση των βασικών ειδών, όπως το διήγημα, η νουβέλα και το μυθιστόρημα, και την εμβάθυνση σε ζητήματα αφηγηματολογίας, όπως οι τεχνικές και ο χρόνος, ενώ τα επιμέρους σχήματα λόγου συνεξετάζονται ενιαία ως «**εκφραστικά μέσα**». Η όλη προσέγγιση στηρίζεται στην ανάδειξη των διαχρονικών **ανθρωπιστικών μηνυμάτων**, στην ένταξη των έργων στην εποχή τους, στη σύνδεσή τους με τη σύγχρονη πραγματικότητα των εφήβων και στη συνδυαστική τους μελέτη μέσω της **διακειμενικότητας**, της **διαθεματικότητας** και της **διακαλλιτεχνικότητας**.

ΒΑΣΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ:

Παράλληλα, οι βασικοί άξονες του προγράμματος σπουδών αναπτύσσονται σε τρία επίπεδα που αφορούν το γνωστικό περιεχόμενο, το αξιακό υπόβαθρο και τις κομβικές δεξιότητες. Στο **γνωστικό πεδίο** επιδιώκεται η γνωριμία με την εξέλιξη της λογοτεχνίας από το 1920 έως τον 20ό αιώνα, η γλωσσική και αισθητική καλλιέργεια, η διάκριση των γενών, η χρήση της ορολογίας και η διαμόρφωση συστηματικής αναγνωστικής συνήθειας. Στο **αξιακό επίπεδο**, οι μαθητές/μαθήτριες ευαισθητοποιούνται σε θέματα πολιτισμικής κληρονομιάς και ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως η ελευθερία, η δημοκρατία, η αλληλεγγύη και ο σεβασμός στη διαφορετικότητα, ενώ παράλληλα συνδέουν τα έργα με σύγχρονα κοινωνικά και υπαρξιακά ζητήματα. Τέλος, ως προς τις **κομβικές δεξιότητες**, το μάθημα στοχεύει στη διαμόρφωση κριτικά σκεπτόμενων πολιτών που αναπτύσσουν αναλυτική και δημιουργική σκέψη, εξασκούνται στη συγκριτική ανάγνωση, αντιλαμβάνονται τη γραφή ως δυναμική παρέμβαση στην πραγματικότητα και μαθαίνουν να παράγουν δομημένο, τεκμηριωμένο γραπτό και προφορικό λόγο.

ΣΥΝΟΨΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΛΥΚΕΙΟ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ	
Τα γένη της Λογοτεχνίας	Ποίηση, πεζογραφία, θέατρο
Α. Δημοτική Ποίηση	
Εκφραστικά μέσα Αναγνώριση και λειτουργία τους στο ποίημα	Επανάληψη, παρήχηση, παρομοίωση, μεταφορά, προσωποποίηση, υπερβολή, σχήμα κύκλου, ασύνδετο σχήμα. <u>Λειτουργία:</u> (ενδεικτικά) προσφέρουν ρυθμό, ζωντανές εικόνες, έμφαση στο νόημα και συναισθηματική ένταση
Χαρακτηριστικά Δημοτικής Ποίησης	- Κανόνας της ισομετρίας - Δεκαπεντασύλλαβος στίχος - Επαναλήψεις - Σχήμα των τριών - Σχήμα του αδυνάτου

	- Τυπικά επίθετα (σταθεροί χαρακτηρισμοί προσώπων ή πραγμάτων) - Λιτός και ζωντανός λόγος
Β. Παραδοσιακή Ποίηση	
Χαρακτηριστικά	Μέτρο, στροφές, ομοιοκαταληξία, λυρικό ύφος, συνάφεια τίτλου και περιεχομένου του ποιήματος
Εκφραστικά μέσα • Αναγνώριση και λειτουργία τους στο ποίημα	Επανάληψη, παρήχηση, εικόνες (οπτικές, ακουστικές, οσφρητικές, γευστικές, απτικές), παρομοίωση, μεταφορά, προσωποποίηση, αλληγορία, αντίθεση, ασύνδετο σχήμα, υπερβολή, κοσμητικά επίθετα <u>Λειτουργία:</u> (ενδεικτικά) προσφέρουν ρυθμό/μουσικότητα, δημιουργούν ζωντανές εικόνες, τονίζουν το νόημα και ενισχύουν τη συναισθηματική ένταση.
Το ποιητικό υποκείμενο: η «φωνή» που εκφράζεται στο ποίημα	Διάκριση <i>ποιητικού υποκειμένου</i> από τον δημιουργό του ποιήματος, δηλ. τον ποιητή
Γ. Μοντέρνα Ποίηση	
Χαρακτηριστικά	Ελεύθερος στίχος, απουσία μέτρου, απουσία ομοιοκαταληξίας, άνισες στροφές, χαλαρή στίξη, χαλάρωση της λογικής και νοηματικής αλληλουχίας, ασάφεια νοημάτων, σύμβολα, διασκελισμός, απλή και καθημερινή γλώσσα, αινιγματικός/αμφίσημος τίτλος σε σχέση με το περιεχόμενο του ποιήματος
Εκφραστικά μέσα • Αναγνώριση και λειτουργία τους στο ποίημα	Επανάληψη, παρήχηση, εικόνες (οπτικές, ακουστικές, οσφρητικές, γευστικές, απτικές), παρομοίωση, μεταφορά, προσωποποίηση, αλληγορία, αντίθεση, ασύνδετο σχήμα, υπερβολή, κοσμητικά επίθετα. <u>Λειτουργία:</u> (ενδεικτικά) προσφέρουν ρυθμό/μουσικότητα, δημιουργούν ζωντανές εικόνες, τονίζουν το νόημα και ενισχύουν τη συναισθηματική ένταση.
Το ποιητικό υποκείμενο: η «φωνή» που εκφράζεται στο ποίημα	Διάκριση <i>ποιητικού υποκειμένου</i> από τον δημιουργό του ποιήματος, δηλ. τον ποιητή
Ποιητική λέξη – Σύμβολο • Σημασία και συμβολιστική λειτουργία της ποιητικής λέξης • Συγκινησιακός χαρακτήρας της ποίησης	Η μεταφορική σημασία των λέξεων στα ποιήματα και η λειτουργία τους ως συμβόλων • Λειτουργία του ποιητικού συμβόλου ως εμπλουτισμένου γλωσσικού σημείου με μεταφορικές σημασίες • Συναισθηματική και νοηματική αλληλουχία λέξεων
Δ. Πεζογραφία	
Βασικές μορφές έντεχνης πεζογραφίας	Διήγημα, μυθιστόρημα, νουβέλα, χρονικό, μαρτυρίες, ημερολόγιο, βιογραφία, (αυτό)βιογραφία, αυτοβιογραφική αφήγηση, παραμύθι, ευθυμογράφημα
Ο αφηγητής: η «φωνή» που αφηγείται	• Διάκριση αφηγητή από τον συγγραφέα (Ο αφηγητής ως πλασματικό πρόσωπο/δημιούργημα του συγγραφέα) • Τύπος αφηγητή (συμμετοχή στην ιστορία): - <u>Ομοδιηγητικός</u>: συμμετέχει στην ιστορία που αφηγείται είτε ως πρωταγωνιστής (<u>αυτοδιηγητικός</u>) είτε ως αυτόπτης μάρτυρας/ δευτερεύων χαρακτήρας. - <u>Ετεροδιηγητικός</u>: δεν συμμετέχει καθόλου στην ιστορία (αόρατος παρατηρητής).

	- Πρόσωπο αφήγησης: - Πρωτοπρόσωπη αφήγηση (σε α' πρόσωπο) - Τριτοπρόσωπη αφήγηση (σε γ' πρόσωπο)
Αφηγηματική δομή Τα δομικά στοιχεία της αφήγησης	Αφηγητής, πρόσωπα (χαρακτήρες, ήρωες) χώρος, χρόνος, ιστορία, επεισόδια, πλοκή (η οργάνωση και η εξέλιξη των γεγονότων)
Αφηγηματικοί τρόποι	Αφήγηση, διάλογος, περιγραφή, μονόλογος, σχόλιο <u>Λειτουργία</u> : συμβάλλουν στην εξέλιξη της δράσης, στην παρουσίαση των προσώπων, στη σκιαγράφηση των χαρακτήρων και στη δημιουργία ατμόσφαιρας.
Αφηγηματικές τεχνικές	- Τρόποι απόδοσης του λόγου των προσώπων: ευθύς λόγος, πλάγιος λόγος - Τεχνικές σχετικές με τον χρόνο: <i>αναδρομή</i> (επιστροφή της αφήγησης σε γεγονότα που προηγήθηκαν της κύριας δράσης), <i>πρόληψη/προοικονομία</i> (προαναγγελία γεγονότων που θα συμβούν αργότερα), <i>επιτάχυνση</i> (παράλειψη μέρους της ιστορίας ή περιληπτική του απόδοση), <i>επιβράδυνση</i> (καθυστερήση της εξέλιξης της αφήγησης μέσω εκτενούς περιγραφής ή σχολιασμού), <i>επανάληψη</i>
Εκφραστικά μέσα Αναγνώριση και λειτουργία τους στο κείμενο	Επανάληψη, παρήχηση, εικόνες (οπτικές, ακουστικές, οσφρητικές, γευστικές, απτικές), παρομοίωση, μεταφορά, προσωποποίηση, αλληγορία, αντίθεση, ασύνδετο σχήμα, υπερβολή, κοσμητικά επίθετα. <u>Λειτουργία</u> : (ενδεικτικά) προσφέρουν ρυθμό/μουσικότητα, δημιουργούν ζωντανές εικόνες, τονίζουν το νόημα και ενισχύουν τη συναισθηματική ένταση.
Παραμύθια - Βασικοί τύποι και χαρακτηριστικά του παραδοσιακού παραμυθιού - Σχέση παραδοσιακών και σύγχρονων παραμυθιών	Μοτίβα και εκφραστικοί τρόποι, ομοιότητες και διαφορές ως προς το περιεχόμενο και τη μορφή ανάμεσα στα παραδοσιακά και στα σύγχρονα «ανατρεπτικά» παραμύθια επώνυμων συγγραφέων
Χιούμορ Τρόποι έκφρασης του χιούμορ στη λογοτεχνία και η λειτουργία τους	<u>Τρόποι έκφρασης του χιούμορ</u> : λογοπαίγνια, διφορούμενα μηνύματα, παρηχήσεις, επαναλήψεις, υπερβολή, ειρωνεία, σάτιρα, απρόσμενες ή ανατρεπτικές καταστάσεις, κωμικοί διάλογοι, άλλα γλωσσικά παιχνίδια <u>Λειτουργία</u> : δημιουργούν το κωμικό αποτέλεσμα, προκαλούν γέλιο ή χαμόγελο, σατιρίζουν πρόσωπα, συμπεριφορές ή κοινωνικές καταστάσεις, ανατρέπουν ή υπονομεύουν τη συμβατική αντίληψη των πραγμάτων, καλλιεργούν τον προβληματισμό μέσα από το χιούμορ.

ΕΝΟΤΗΤΕΣ		Περίοδοι Διδασκαλίας
	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Π. ΚΑΒΑΦΗΣ	
	Κείμενα 1 και 2: Κ.Π. Καβάφης, • «Καισαρίων» (ΝΕ. ΛΟΓ. Γ', σσ. 59-61) • «Μελαγχολία του Ιάσωνος Κλεάνδρου ποιητού εν Κομμαγηνή· 595 μ.Χ.» (ΝΕ. ΛΟΓ. Γ', σελ. 66-67)	10
Δείκτες Επιτυχίας-Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα-Εξεταστέα Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:	Δείκτες Επάρκειας- Διδακτέα	
1. Να γνωρίζουν μερικούς από τους σημαντικότερους σταθμούς της Ιστορίας της ευρωπαϊκής και νεοελληνικής λογοτεχνίας.	1. α. Αναγνώριση βασικών χαρακτηριστικών της καβαφικής ποίησης, όπως την αξιοποίηση της ιστορίας, τη σύνδεση ιστορικών προσώπων με διαχρονικά ανθρώπινα βιώματα, τη λιτή, πεζολογική γλώσσα και τον στοχαστικό χαρακτήρα. β. Διάκριση στα δύο ποιήματα της χαρακτηριστικής καβαφικής σύνθεσης ιστορικού και προσωπικού στοιχείου, αναγνωρίζοντας ότι στον «Καισαρίωνα» η ιστορία γίνεται αφορμή για ποιητική αναδημιουργία, ενώ στη «Μελαγχολία του Ιάσωνος Κλεάνδρου» η ιστορική προσωπίδα εκφράζει έναν βαθιά προσωπικό προβληματισμό.	
2. Να αναγνωρίζουν στα ποιητικά κείμενα το ποιητικό υποκείμενο.	2. α. Διάκριση του ποιητικού υποκειμένου από τον δημιουργό, αναγνωρίζοντας ότι στον «Καισαρίωνα» εκφράζεται ένας ποιητής - ερευνητής που αναπλάθει δημιουργικά το ιστορικό πρόσωπο, ενώ στη «Μελαγχολία του Ιάσωνος Κλεάνδρου» μιλά ένα ποιητικό προσώπειο που βιώνει τη φθορά του χρόνου. β. Ερμηνεία του ρόλου του ποιητικού υποκειμένου στα δύο ποιήματα, αναγνωρίζοντας ότι λειτουργεί ως φορέας ιστορικού στοχασμού, προσωπικής συγκίνησης και προβληματισμού για τη δύναμη της ποίησης απέναντι στον χρόνο.	
3. Να κατανοούν την πολυσημία (τις σημασίες) του ποιητικού λεξιλογίου και να αντιλαμβάνονται τον	3. α. Ερμηνεία της μεταφορικής και συμβολικής σημασίας βασικών λέξεων και εικόνων, όπως η «άοριστη γοητεία», η «όνειρώδης συμπαθητική έμορφιά», η «πληγή», το «φρικτό	

συγκινησιακό χαρακτήρα της ποίησης. 4. Να αναγνωρίζουν τα βασικά εκφραστικά μέσα της ποιητικής γλώσσας και να κατανοούν τη λειτουργία τους. 5. Να κατανοούν τον διάλογο που αναπτύσσουν νεοέλληνες ποιητές με την τέχνη της ποίησης και τις διάφορες απόψεις γύρω από τη φύση, τον ρόλο και τη θέση της ποίησης στη σύγχρονη εποχή. 6. Να κατανοούν τις διαφορές και τις ομοιότητες ανάμεσα στον λόγο της Ιστορίας και τον λόγο της Λογοτεχνίας.	μαχαίρι» και τα «φάρμακα», συνδέοντάς τες με τη φθορά, τη μνήμη, την τέχνη και τη δύναμη της φαντασίας. β. Κατανόηση ότι η ποιητική γλώσσα εκφράζει συναισθήματα νοσταλγίας, μελαγχολίας, συμπόνιας και υπαρξιακής αγωνίας, ενώ παράλληλα αναδεικνύει την τέχνη ως πρόσκαιρη παρηγοριά απέναντι στον χρόνο και τον θάνατο. 4. α. Εντοπισμός εκφραστικών μέσων, όπως: • μεταφορές («πληγή από φρικτό μαχαίρι», «φάρμακα τής Ποίησης»), • προσωποποίηση («Τέχνη τής Ποίησης» που γνωρίζει και προσφέρει φάρμακα), • εικόνες («μπήκες μέσ στην κάμαρά μου», «χλωμός καί κουρασμένος»), • επανάληψη («Είναι πληγή από φρικτό μαχαίρι»), • αντιθέσεις ανάμεσα στην ιστορική πραγματικότητα και την ποιητική φαντασία. β. Κατανόηση ότι τα εκφραστικά αυτά μέσα ενισχύουν τη συγκινησιακή δύναμη των ποιημάτων, αναδεικνύουν την εξιδανίκευση του Καισαρίωνα, αποδίδουν τη σωματική και ψυχική φθορά του Ιάσωνα και προβάλλουν την τέχνη ως δύναμη που μεταμορφώνει την ιστορία και απαλύνει τον ανθρώπινο πόνο 5. α. Αναγνώριση ότι ιδιαίτερα στο ποίημα «Μελαγχολία του Ιάσωνος Κλεάνδρου ποιητού...» η Ποίηση παρουσιάζεται ως δύναμη παρηγοριάς, αφού προσφέρει «φάρμακα» που απαλύνουν προσωρινά τον ανθρώπινο πόνο μέσω της φαντασίας και του λόγου. β. Συγκριση της λειτουργίας της ποίησης στα δύο ποιήματα, αναγνωρίζοντας ότι στον «Καισαρίωνα» η ποίηση αναπλάθει δημιουργικά την ιστορία και δίνει ζωή σε ένα σχεδόν λησμονημένο πρόσωπο, ενώ στη «Μελαγχολία» λειτουργεί ως προσωπικό καταφύγιο απέναντι στη φθορά και τον χρόνο. 6. α. Σύγκριση των περιορισμένων ιστορικών πληροφοριών για τον Καισαρίωνα με την ποιητική αναδημιουργία του Καβάφη, αναγνωρίζοντας ότι η ιστορία παρέχει τα γεγονότα, ενώ η λογοτεχνία συμπληρώνει τα κενά με τη φαντασία, τη συγκίνηση και την καλλιτεχνική ερμηνεία. β. Διαπίστωση ότι ο Καβάφης αξιοποιεί ιστορικά πρόσωπα, εποχές και γεγονότα όχι μόνο για να αναπαραστήσει το παρελθόν, αλλά κυρίως για να φωτίσει διαχρονικά ζητήματα, όπως η φθορά, η μνήμη, η ανθρώπινη μοίρα και η δύναμη της τέχνης.	
--	--	--

	Εισηγήσεις- Ενδεικτικές δραστηριότητες: 1. Συγκριτική ανάγνωση των ποιημάτων «Καισαρίων» και «Μελαγχολία του Ιάσωνος Κλεάνδρου ποιητού...», με στόχο να διερευνηθεί ο διαφορετικός τρόπος με τον οποίο η ποίηση αξιοποιεί την ιστορία και λειτουργεί ως μέσο προσωπικής έκφρασης. 2. Μελέτη των ποιημάτων «Θεόφιλος Παλαιολόγος» και «Ποσειδωνιάται» και εντοπισμός κοινών χαρακτηριστικών της καβαφικής ιστορικής ποίησης. 3. Δημιουργική δραστηριότητα: οι μαθητές/μαθήτριες να επιλέξουν ένα ιστορικό πρόσωπο για το οποίο σώζονται ελάχιστες πληροφορίες και να γράψουν ένα σύντομο ποιητικό ή πεζό κείμενο, αξιοποιώντας τη φαντασία τους, όπως κάνει ο Καβάφης στον «Καισαρίωνα». 4. Συζήτηση στην τάξη για τον ρόλο της ποίησης ως μέσου μνήμης, παρηγοριάς και καλλιτεχνικής αναδημιουργίας της ιστορίας, με αφορμή τα δύο ποιήματα.	
	ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΕΦΕΡΗΣ	
	Κείμενο 3: Γ. Σεφέρης, «Ερωτικός λόγος» (ΑΝΠ Γ', σελ. 73)	5
Δείκτες Επιτυχίας- Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα- Εξεταστέα Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:	Δείκτες Επάρκειας- Διδακτέα	
1. Να αναγνωρίζουν στα ποιητικά κείμενα το ποιητικό υποκείμενο (η «φωνή» που εκφράζεται στο ποίημα). 2. Να κατανοούν την πολυσημία (τις σημασίες) του ποιητικού λεξιλογίου και να αντιλαμβάνονται τον συγκινησιακό χαρακτήρα της ποίησης.	1. α. Διάκριση του ποιητικού υποκειμένου από τον δημιουργό του ποιήματος, αναγνωρίζοντας ότι πρόκειται για τη φωνή που εκφράζει τον έρωτα, τη μνήμη, τον αποχωρισμό και την προσδοκία. β. Επισήμανση του ποιητικού υποκειμένου στην έκφραση προσωπικών συναισθημάτων και βιωμάτων που αποκτούν καθολική ανθρώπινη διάσταση. 2. α. Ερμηνεία τη συμβολική λειτουργία βασικών ποιητικών εικόνων και λέξεων, όπως το «ρόδο», η «θάλασσα», ο «άνεμος», η «αυγή», το «φως» και η «νύχτα», συνδέοντάς τες με τον έρωτα, τη μνήμη, τον χρόνο και την ελπίδα. β. Να αναγνωρίζουν ότι το ποιητικό λεξιλόγιο δημιουργεί λυρική ατμόσφαιρα και αποδίδει συναισθήματα αγάπης, νοσταλγίας, προσδοκίας και απώλειας.	

3. Να αναγνωρίζουν τα βασικά εκφραστικά μέσα της ποιητικής γλώσσας και να κατανοούν τη λειτουργία τους. 4. Να αντιλαμβάνονται τη σχέση λογοτεχνικής μορφής και περιεχομένου. 5. Να εντοπίζουν στα λογοτεχνικά κείμενα και να κατανοούν τους τρόπους με τους οποίους διαμορφώνονται οι σχέσεις των ανθρώπων.	3. α. Εντοπισμός εκφραστικών μέσων, όπως μεταφορές, παρομοιώσεις, επαναλήψεις, προσωποποιήσεις, σύμβολα και εικόνες (π.χ. «ρόδο της μοίρας», «ρόδο του ανέμου», «η ψυχή να γράφεται σαν το τραγούδι αυλού»). β. Εξήγηση του ότι τα εκφραστικά μέσα προσδίδουν μουσικότητα, ενισχύουν τη λυρικότητα του ποιήματος και αποδίδουν με ένταση τον εσωτερικό κόσμο και τα συναισθήματα του ποιητικού υποκειμένου. 4. α. Εντοπισμός βασικών μορφικών και υφολογικών γνωρισμάτων του ποιήματος, όπως ο λυρικός τόνος, η συμβολική γλώσσα, οι επαναλήψεις και οι έντονες ποιητικές εικόνες. β. Συσχετισμός των μορφικών αυτών στοιχείων με το περιεχόμενο, αναγνωρίζοντας ότι υπηρετούν την έκφραση του έρωτα, της μνήμης, του χρόνου και της ανθρώπινης αναζήτησης. 5. α. Αναγνώριση ότι στο ποίημα κυριαρχεί η σχέση ανάμεσα στα δύο πρόσωπα, η οποία παρουσιάζεται μέσα από την αγάπη, την επικοινωνία, τη μνήμη και τον αποχωρισμό. β. Σχολιασμός του πώς ο έρωτας, η απουσία και ο χρόνος επηρεάζουν τη σχέση των δύο προσώπων και διαμορφώνουν τη συναισθηματική ατμόσφαιρα του ποιήματος. <u>Εισηγήσεις- Ενδεικτικές δραστηριότητες:</u> 1. Ακρόαση δύο διαφορετικών μελοποιήσεων του «Ερωτικού Λόγου» και συζήτηση για τον τρόπο με τον οποίο η μουσική αποδίδει τη λυρικότητα, την ατμόσφαιρα και τα συναισθήματα του ποιήματος. 2. Συνεξέταση του «Ερωτικού Λόγου» με αποσπάσματα από τον «Ερωτόκριτο» του Βιτσέντζου Κορνάρου, με στόχο τον εντοπισμό κοινών θεμάτων, συμβόλων και εκφραστικών τρόπων, καθώς και τη διερεύνηση του διακειμενικού διαλόγου ανάμεσα στα δύο έργα. 3. Δημιουργική δραστηριότητα: Οι μαθητές/μαθήτριες να επιλέξουν μία από τις κυρίαρχες ποιητικές εικόνες του ποιήματος (π.χ. το ρόδο, τη θάλασσα, τον άνεμο, το φως) και να γράψουν ένα σύντομο ερμηνευτικό ή δημιουργικό κείμενο για τον συμβολισμό της και τη συμβολή της στη διαμόρφωση του νοήματος του ποιήματος.	
--	---	--

	Κείμενο 4: Γ. Σεφέρης, «Μυθιστόρημα Δ΄» (ΑΝΠ Γ΄, σελ. 75- 76)	4
Δείκτες Επιτυχίας- Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα- Εξεταστέα Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:	Δείκτες Επάρκειας- Διδακτέα	
1. Να γνωρίζουν μερικούς από τους σημαντικότερους σταθμούς της Ιστορίας της ευρωπαϊκής και νεοελληνικής λογοτεχνίας.	1. α. Αναγνώριση του ότι ο Γιώργος Σεφέρης αποτελεί κορυφαίο εκπρόσωπο της Γενιάς του '30 και του νεοελληνικού μοντερνισμού. β. Διαπίστωση ότι στο ποίημα συνδυάζονται στοιχεία της αρχαίας ελληνικής παράδοσης με σύγχρονους προβληματισμούς για τον άνθρωπο και την ιστορία.	
2. Να κατανοούν τα κύρια γνωρίσματα της ποίησης του ευρωπαϊκού και νεοελληνικού μοντερνισμού και τις επιδράσεις του στην κυπριακή ποίηση του 2ου ημίσεος του 20ού αιώνα.	2. α. Εντοπισμός στο ποίημα βασικών χαρακτηριστικών του μοντερνισμού, όπως ο ελεύθερος στίχος, η συνειρμική ανάπτυξη των νοημάτων, η διακειμενικότητα και η αξιοποίηση του μύθου των Αργοναυτών. β. Αναγνώριση ότι ο αρχαίος μύθος χρησιμοποιείται συμβολικά για να εκφράσει σύγχρονες εμπειρίες, όπως η περιπλάνηση, η συλλογική μοίρα, η απώλεια και η ανθρώπινη αναζήτηση.	
3. Να αναγνωρίζουν τους αφηγηματικούς τρόπους σε ένα αφηγηματικό κείμενο.	3. α. Εντοπισμός της αφήγησης, της περιγραφής και του σχολίου, καθώς και του τρόπου με τον οποίο εναλλάσσονται μέσα στο ποίημα. β. Ερμηνεία των αφηγηματικών τρόπων που συμβάλλουν στην αναπαράσταση του ταξιδιού των Αργοναυτών και στη διατύπωση των προβληματισμών του ποιητή για την ανθρώπινη μοίρα.	
4. Να κατανοούν τα κύρια χαρακτηριστικά της ποίησης της γενιάς του 1930.	4. α. Αναγνώριση των στοιχείων της Γενιάς του '30, όπως ο ελεύθερος στίχος, η λιτή γλώσσα, η σύνδεση του παρόντος με την ελληνική παράδοση και η αξιοποίηση του μύθου. β. Διαπίστωση ότι το ποίημα προβάλλει την ελληνικότητα όχι ως απλή αναφορά στο παρελθόν αλλά ως τρόπο ερμηνείας της σύγχρονης ανθρώπινης εμπειρίας.	
5. Να κατανοούν την ιστορικότητα των λογοτεχνικών κειμένων και των ιδεών, οι οποίες αποτυπώνονται σε αυτά.	5. α. Σύνδεση του ποιήματος με το ιστορικό και πνευματικό κλίμα της εποχής του, αναγνωρίζοντας τους προβληματισμούς για τον πόλεμο, την απώλεια και την ανθρώπινη μοίρα. β. Εξήγηση της αξιοποίησης του μύθου των Αργοναυτών που επιτρέπει στον ποιητή να σχολιάσει διαχρονικές εμπειρίες και ιστορικές περιπέτειες του ελλήνισμού.	

6. Να αντιλαμβάνονται τη σχέση λογοτεχνικής μορφής και περιεχομένου.

6. α. Εντοπισμός βασικών μορφικών και υφολογικών γνωρισμάτων του ποιήματος, όπως ο ελεύθερος στίχος, οι επαναλήψεις, οι συμβολικές εικόνες, οι υπαινιγμοί και η διακειμενικότητα.

β. Εξήγηση των μορφικών αυτών στοιχείων που ενισχύουν το στοχαστικό ύφος του ποιήματος και αναδεικνύουν τα θέματα του ταξιδιού, της συλλογικής μνήμης, της ιστορίας και της ανθρώπινης μοίρας.

Εισηγήσεις- Ενδεικτικές δραστηριότητες:

1. Ακρόαση της απαγγελίας του ποιήματος από τον ίδιο τον Γιώργο Σεφέρη και συζήτηση για τον ρυθμό, τον τόνο και την ατμόσφαιρα που δημιουργεί η απαγγελία.
2. Παρακολούθηση σύντομου αποσπάσματος από τη βράβευση του Γιώργου Σεφέρη με το Βραβείο Νόμπελ και συζήτηση για τη διεθνή αναγνώριση του έργου του και τη συμβολή του στη νεοελληνική ποίηση.
3. Συνεξέταση του ποιήματος με τον μύθο της Αργοναυτικής Εκστρατείας, με στόχο να εντοπιστούν οι τρόποι με τους οποίους ο Σεφέρης μετασχηματίζει τον αρχαίο μύθο για να εκφράσει σύγχρονους προβληματισμούς.

	ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ	
	Κείμενο 5: Οδ. Ελύτης, «Η Μαρίνα των βράχων» (ΚΝΕΛ Β΄, σελ. 252-255)	4
Δείκτες Επιτυχίας-Προσδοκώμενα Μαθησιακά-Αποτελέσματα-Εξεταστέα Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:	Δείκτες Επάρκειας-Διδακτέα	
1. Να αναγνωρίζουν στα ποιητικά κείμενα το ποιητικό υποκείμενο (η «φωνή» που εκφράζεται στο ποίημα). 2. Να κατανοούν την πολυσημία (τις σημασίες) του ποιητικού λεξιλογίου και να αντιλαμβάνονται τον συγκινησιακό χαρακτήρα της ποίησης. 3. Να αναγνωρίζουν τα βασικά εκφραστικά μέσα της ποιητικής γλώσσας και να κατανοούν τη λειτουργία τους.	1. α. Διάκριση του ποιητικού υποκειμένου από τον δημιουργό του ποιήματος, Οδυσσέα Ελύτη. β. Αναγνώριση του ότι το ποιητικό υποκείμενο απευθύνεται στη «Μαρίνα» σε β΄ πρόσωπο, εκφράζοντας μνήμη, νοσταλγία, θαυμασμό, έρωτα και αγωνία για τη φθορά του χρόνου. 2. α. Ερμηνεία των συμβολικών και μεταφορικών λειτουργιών λέξεων και εικόνων, όπως «τρικυμία», «βράχοι», «θάλασσα», «αστερίας», «καλοκαίρι», «αίνιγμα», ως φορέων συναισθημάτων και ιδεών. β. Εξήγηση του πώς το ποιητικό λεξιλόγιο αποδίδει τον έρωτα, τη νεότητα, τη μνήμη, τη νοσταλγία και τη φθορά του χρόνου, δημιουργώντας έντονη συναισθηματική φόρτιση. 3. α. Εντοπισμός στο ποίημα των εκφραστικών μέσων, όπως: • μεταφορά: «Έχεις μια γεύση τρικυμίας στα χείλη», «ο χρόνος γλύπτης των ανθρώπων», «θηρίο ελπίδας» • παρομοίωση: «φόρεμα κόκκινο σαν το αίμα» • προσωποποίηση: «ο χρόνος γλύπτης», «ο ήλιος στέκεται... θηρίο ελπίδας» • επανάληψη: «Μα πού γύριζες;», «Έχεις μια γεύση τρικυμίας στα χείλη» • εικόνες (οπτικές και αισθητηριακές): «χρυσάφι του καλοκαιριού», «άρωμα των γυακίνθων», «κρύο αρμυρό θαλασσόχορτο», «κόκκινο σαν το αίμα» • σύμβολα: η θάλασσα, οι βράχοι, η τρικυμία, ο αστερίας, ο άνεμος, το καλοκαίρι • χαρακτηριστικά επίθετα και ποιητικοί προσδιορισμοί: «αετοφόρος άνεμος», «σκληρή ρέμβη», «πικρή γεύση», «ανθρώπινο αίσθημα» β. Εξήγηση του πώς τα εκφραστικά μέσα δημιουργούν λυρικό και υπερρεαλιστικό ύφος, έντονες αισθητηριακές εικόνες και μουσικότητα, ενισχύουν τη συμβολική λειτουργία του ποιήματος και αναδεικνύουν τα θέματα του	

4. Να εντοπίζουν στα λογοτεχνικά κείμενα και να κατανοούν τους τρόπους με τους οποίους διαμορφώνονται οι σχέσεις των ανθρώπων.	έρωτα, της μνήμης, της νοσταλγίας, της φύσης και της φθοράς του χρόνου. 4. α. Αναγνώριση της σχέσης του ποιητικού υποκειμένου με τη «Μαρίνα», όπως εκφράζεται μέσα από τον διάλογο, τη μνήμη, την ερωτική προσφώνηση και τη νοσταλγία. β. Διερεύνηση της σχέσης ανάμεσα στα δύο φύλα, όπως αποδίδεται μέσα από τον έρωτα, την επιθυμία, τον θαυμασμό, την απώλεια και την απομάκρυνση. γ. Εντοπισμός θετικών και αρνητικών όψεων των ανθρώπινων σχέσεων, όπως η αγάπη, η τρυφερότητα, η νοσταλγία, η μοναξιά και η αναπόφευκτη φθορά που επιφέρει ο χρόνος.	
	ΟΙ ΝΕΟΕΛΛΗΝΕΣ ΠΕΖΟΓΡΑΦΟΙ	
	Κείμενο 6: Στρατής Δούκας, «Ιστορία ενός αιχμαλώτου» (ΝΕ. ΛΟΓ. Γ, σελ. ιστορία187- 199, 208-224)	7
Δείκτες Επιτυχίας- Προσδοκώμενα Μαθησιακά- Αποτελέσματα- Εξεταστέα Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:	Δείκτες Επάρκειας-Διδακτέα	
1. Να αναγνωρίζουν βασικά είδη της έντεχνης πεζογραφίας (διήγημα, μυθιστόρημα), καθώς και άλλα είδη αφηγήσεων.	1. α. Αναγνώριση του έργου ως αυτοβιογραφικής αφήγησης - μαρτυρίας με στοιχεία νουβέλας, μέσα από την πρωτοπρόσωπη αφήγηση και την εξιστόρηση προσωπικών βιωμάτων του αιχμαλώτου. β. Εντοπισμός χαρακτηριστικών της αντιπολεμικής πεζογραφίας, όπως η αποτύπωση της φρίκης του πολέμου, της αιχμαλωσίας, της προσφυγιάς και της ανθρώπινης αγωνίας για επιβίωση.	
2. Να αναγνωρίζουν τη δομή και την πλοκή ενός αφηγήματος.	2. α. Εντοπισμός των βασικών επεισοδίων της αφήγησης (αιχμαλωσία, πορεία διαφυγής, μεταμφίεση, περιπλάνηση, επιστροφή). β. Αναγνώριση του τρόπου με τον οποίο οργανώνεται η πλοκή και διατηρείται η αγωνία του αναγνώστη μέσα από τις συνεχείς δοκιμασίες του ήρωα. γ. Εντοπισμός αναδρομών ή σύντομων αναφορών σε προγενέστερα γεγονότα που συμπληρώνουν την ιστορία του αφηγητή.	
3. Να προσδιορίζουν τα γραμματικά πρόσωπα της αφηγηματικής γλώσσας	3. α. Αναγνώριση της χρήσης του α' προσώπου και της σχέσης του με την προσωπική μαρτυρία.	

και τα δομικά στοιχεία της αφήγησης.	β. Εντοπισμός των βασικών στοιχείων του αφηγηματικού κόσμου (ήρωες, τόποι, χρόνος, επεισόδια) και της συμβολής τους στην εξέλιξη της αφήγησης. γ. Αναγνώριση επαναλαμβανόμενων μοτίβων, όπως ο φόβος, η πείνα, η διαφυγή, η επιβίωση και η ελπίδα.	
4. Να αναγνωρίζουν τη συμμετοχή ή μη του αφηγητή στην ιστορία και το ρηματικό πρόσωπο στο οποίο γίνεται η αφήγηση, καθώς και τη λειτουργία τους στο πιο πάνω αφήγημα.	4. α. Αναγνώριση του ομοδιηγητικού αφηγητή και του α' προσώπου αφήγησης. β. Εντοπισμός σημείων όπου ο αφηγητής καταγράφει προσωπικές εμπειρίες, σκέψεις και συναισθήματα. γ. Σχολιασμός της λειτουργίας της πρωτοπρόσωπης αφήγησης στη δημιουργία αμεσότητας, βιωματικότητας και αξιοπιστίας.	
5. Να αναγνωρίζουν το περιεχόμενο της αφήγησης που καθορίζει και τον τύπο της αφήγησης.	5. α. Διάκριση ανάμεσα στην αφήγηση εξωτερικών γεγονότων και στην απόδοση των σκέψεων, των φόβων και των συναισθημάτων του αφηγητή. β. Σχολιασμός της εναλλαγής δράσης και εσωτερικών βιωμάτων και της συμβολής της στην ένταση της αφήγησης.	
6. Να αναγνωρίζουν τους αφηγηματικούς τρόπους σε ένα αφηγηματικό κείμενο.	6. α. Εντοπισμός αφήγησης, περιγραφής, διαλόγου και σχολίου στο έργο. β. Αναγνώριση της λειτουργίας της περιγραφής στην απόδοση των τόπων, των κακουχιών και της ατμόσφαιρας της Μικρασιατικής Καταστροφής. γ. Σχολιασμός του διαλόγου και των σχολίων ως μέσων σκιαγράφησης των χαρακτήρων και ενίσχυσης της αληθοφάνειας.	
7. Να κατανοούν τους τρόπους αναπαράστασης του χρόνου στην αφήγηση.	7. α. Διάκριση ανάμεσα στον χρόνο της ιστορίας και στον χρόνο της αφήγησης. β. Εντοπισμός αφηγηματικών τεχνικών, όπως η επιβράδυνση στις δραματικές σκηνές και η επιτάχυνση στις μετακινήσεις και στις χρονικές μεταβάσεις. γ. Σχολιασμός της λειτουργίας των χρονικών μεταβολών στη δημιουργία αγωνίας και στη διατήρηση του ενδιαφέροντος.	
8. Να κατανοούν τους τρόπους με τους οποίους τα ιστορικά γεγονότα επιδρούν στη ζωή των ανθρώπων, διαμορφώνοντας την ατομική/συλλογική συνείδησή τους.	8. α. Περιγραφή του ιστορικού πλαισίου της Μικρασιατικής Καταστροφής και της αιχμαλωσίας των Ελλήνων στρατιωτών, όπως παρουσιάζεται στο έργο. β. Διερεύνηση της επίδρασης του πολέμου στις επιλογές, στις πράξεις και στην ψυχολογία του αφηγητή και των άλλων προσώπων. γ. Σχολιασμός του ανθρωπιστικού και αντιπολεμικού μηνύματος του έργου μέσα από τα επεισόδια της αιχμαλωσίας, της προσφυγιάς, της αλληλεγγύης αλλά και της βίας.	

	<u>Εισηγήσεις- Ενδεικτικές δραστηριότητες:</u> 1. Παρακολούθηση αποσπασμάτων από ιστορικά ντοκιμαντέρ για τη Μικρασιατική Καταστροφή και την αιχμαλωσία των Ελλήνων στρατιωτών, με στόχο τη σύνδεση των ιστορικών γεγονότων με τα βιώματα του αφηγητή στο έργο. 2. Σύγκριση των γεγονότων που παρουσιάζονται στο λογοτεχνικό κείμενο με τις ιστορικές πληροφορίες των ντοκιμαντέρ και συζήτηση για τη σχέση ιστορίας και λογοτεχνίας. 3. Σχολιασμός των συναισθημάτων και των εμπειριών του αιχμαλώτου, όπως παρουσιάζονται στο έργο, και διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο ο πόλεμος επηρεάζει την ανθρώπινη ζωή και αξιοπρέπεια. 4. Συζήτηση για τα αντιπολεμικά και ανθρωπιστικά μηνύματα του έργου και σύνδεσή τους με σύγχρονες προσφυγικές και πολεμικές εμπειρίες.	
	Κείμενο 7: Γιώργος Ιωάννου, «Ομίχλη» (ΝΕ. ΛΟΓ. Γ΄, σελ. 262- 264)	4
Δείκτες Επιτυχίας- Προσδοκώμενα Μαθησιακά- Αποτελέσματα- Εξεταστέα Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:	Δείκτες Επάρκειας-Διδακτέα	
1. Να αναγνωρίζουν βασικά είδη της έντεχνης πεζογραφίας (διήγημα, μυθιστόρημα), καθώς και άλλα είδη αφηγήσεων. 2. Να αναγνωρίζουν τη δομή και την πλοκή ενός αφηγήματος. 3. Να προσδιορίζουν τα γραμματικά πρόσωπα της αφηγηματικής γλώσσας και τα δομικά στοιχεία της αφήγησης.	1. α. Αναγνώριση του έργου ως σύντομου πεζογραφικού αφηγήματος με έντονα αυτοβιογραφικά και βιωματικά στοιχεία. β. Εντοπισμός της σύνδεσης προσωπικής μνήμης, πόλης και καθημερινής εμπειρίας, που αποτελούν βασικά γνωρίσματα της πεζογραφίας του Γιώργου Ιωάννου. 2. α. Εντοπισμός των βασικών επεισοδίων που οργανώνουν το κείμενο (η ανάμνηση της ομίχλης, οι περίπατοι στην παραλία, το καφενείο του λιμανιού, οι σκιές των αγαπημένων προσώπων, η επιστροφή στο παρόν). β. Αναγνώριση της χαλαρής αφηγηματικής οργάνωσης, όπου η εξέλιξη βασίζεται περισσότερο στη μνήμη και στους συνειρμούς παρά σε μια έντονη εξωτερική δράση. 3. α. Εντοπισμός της πρωτοπρόσωπης αφήγησης («δεν ξέρω», «περίμενα», «ξεκινάω», «αισθάνομαι») και της λειτουργίας της στην απόδοση προσωπικών εμπειριών. β. Αναγνώριση των βασικών δομικών στοιχείων του αφηγήματος (αφηγητής, πρόσωπα, χώρος, χρόνος, ιστορία, επεισόδια, μοτίβα όπως η ομίχλη, οι σκιές, η πόλη, η μνήμη).	

4. Να αναγνωρίζουν τη συμμετοχή ή μη του αφηγητή στην ιστορία και το ρηματικό πρόσωπο στο οποίο γίνεται η αφήγηση, καθώς και τη λειτουργία τους στο πιο πάνω αφήγημα.	4. α. Αναγνώριση του ομοδιηγητικού – αυτοδιηγητικού αφηγητή, ο οποίος αφηγείται προσωπικές εμπειρίες και βιώματα. β. Αναγνώριση της αφήγησης σε α' πρόσωπο. γ. Ερμηνεία της λειτουργίας της πρωτοπρόσωπης αφήγησης ως μέσου δημιουργίας αμεσότητας, εξομολογητικού τόνου, νοσταλγικής ατμόσφαιρας και στενής σχέσης ανάμεσα στον αφηγητή και τον αναγνώστη.	
5. Να αναγνωρίζουν το περιεχόμενο της αφήγησης που καθορίζει και τον τύπο της αφήγησης.	5. α. Διάκριση ανάμεσα στην αφήγηση εξωτερικών γεγονότων (περίπατοι, διαδρομές στην πόλη, επισκέψεις στο λιμάνι) και στην αφήγηση σκέψεων, αναμνήσεων και συναισθημάτων. β. Αναγνώριση της εναλλαγής ανάμεσα στην αντικειμενική πραγματικότητα και στον εσωτερικό κόσμο του αφηγητή.	
6. Να αναγνωρίζουν τους αφηγηματικούς τρόπους σε ένα αφηγηματικό κείμενο.	6. α. Εντοπισμός της αφήγησης στην παρουσίαση των προσωπικών βιωμάτων. β. Εντοπισμός της περιγραφής της ομίχλης, της Θεσσαλονίκης, του λιμανιού και των δρόμων της πόλης. γ. Αναγνώριση του σχολίου και του εσωτερικού μονολόγου μέσα από τις προσωπικές σκέψεις, τη νοσταλγία και τους υπαρξιακούς προβληματισμούς του αφηγητή. δ. Διαπίστωση της περιορισμένης χρήσης διαλόγου και της κυριαρχίας της εσωτερικής αφήγησης.	
7. Να κατανοούν τους τρόπους αναπαράστασης του χρόνου στην αφήγηση.	7. α. Διάκριση ανάμεσα στον χρόνο της αφήγησης (παρόν) και στον χρόνο της ιστορίας (παρελθόν και αναμνήσεις της παιδικής και νεανικής ηλικίας). β. Εντοπισμός αναδρομών και μεταβάσεων ανάμεσα στο παρόν και στο παρελθόν, οι οποίες οργανώνονται μέσω της μνήμης και της εικόνας της ομίχλης. γ. Αναγνώριση της επιβράδυνσης του αφηγηματικού χρόνου μέσω των εκτεταμένων περιγραφών και των εσωτερικών στοχασμών.	
8. Να ευαισθητοποιούνται απέναντι σε κοινωνικά, οικονομικά, πολιτικά κ.ά. προβλήματα, παλαιότερα και σύγχρονα.	8. α. Εντοπισμός της σχέσης του ανθρώπου με τη μνήμη, τον χρόνο και την ιστορική φυσιογνωμία της Θεσσαλονίκης. β. Αναγνώριση της απώλειας προσώπων, της φθοράς του αστικού χώρου και της μεταβολής της πόλης ως στοιχείων που επηρεάζουν την προσωπική ταυτότητα. γ. Συσχέτιση των βιωμάτων του αφηγητή με διαχρονικά ζητήματα, όπως η μοναξιά, η νοσταλγία, η απώλεια και η αλλοίωση της συλλογικής μνήμης.	
9. Να αναπτύσσουν την ικανότητα προσδιορισμού, κατανόησης, έκφρασης, δημιουργίας και ερμηνείας των εννοιών, των	9. α. Προσδιορισμός του συμβολικού ρόλου της ομίχλης ως φορέα μνήμης, νοσταλγίας και εσωτερικής αναζήτησης. β. Ερμηνεία του τρόπου με τον οποίο ο συγγραφέας μετασχηματίζει προσωπικά βιώματα και πραγματικά στοιχεία της Θεσσαλονίκης σε λογοτεχνική εμπειρία.	

αισθημάτων, των περιστατικών των απόψεων και των τρόπων με τους οποίους η λογοτεχνία επεξεργάζεται και ανασυγκροτεί την πραγματικότητα.	γ. Διατύπωση τεκμηριωμένων απόψεων για τα βασικά θέματα του κειμένου, όπως η μνήμη, ο χρόνος, η απώλεια, η πόλη και η ανθρώπινη μοναξιά. <u>Εισηγήσεις- Ενδεικτικές δραστηριότητες:</u> 1. Διερεύνηση της εικόνας της Θεσσαλονίκης σε κείμενα άλλων λογοτεχνών (π.χ. Νίκου Γαβριήλ Πεντζίκη, Δημήτρη Βασιλικού, Μανόλη Αναγνωστάκη) και σύγκριση του τρόπου με τον οποίο η πόλη λειτουργεί ως χώρος μνήμης, ιστορίας και προσωπικών βιωμάτων. 2. Μελέτη επιλεγμένων αποσπασμάτων από άλλα πεζογραφήματα του Γιώργου Ιωάννου και εντοπισμός κοινών θεματικών και αφηγηματικών χαρακτηριστικών, όπως η αυτοβιογραφική αφήγηση, η μνήμη, η Θεσσαλονίκη, η νοσταλγία και η καθημερινή ζωή. 3. Δημιουργική γραφή: Οι μαθητές/μαθήτριες να συνθέσουν ένα σύντομο αυτοβιογραφικό πεζό, στο οποίο ένας τόπος της δικής τους πόλης ή γειτονιάς λειτουργεί ως αφορμή για την ανάκληση προσωπικών αναμνήσεων και συναισθημάτων. 4. Συζήτηση για τον ρόλο της μνήμης στη διαμόρφωση της προσωπικής ταυτότητας και για τον τρόπο με τον οποίο οι χώροι μιας πόλης μπορούν να διατηρούν ζωντανές τις εμπειρίες και τις σχέσεις των ανθρώπων.	
	ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΠΟΙΗΤΙΚΗΣ	
	Κείμενο 8: Οδυσσέας Ελύτης, «Μικρή πράσινη θάλασσα» (ΝΕ. ΛΟΓ. Γ', σελ.87)	4
Δείκτες Επιτυχίας- Προσδοκώμενα Μαθησιακά- Αποτελέσματα- Εξεταστέα Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:	Δείκτες Επάρκειας-Διδακτέα	
1. Να κατανοούν τα κύρια χαρακτηριστικά της ποίησης της Γενιάς του 1930.	1. α. Εντοπισμός χαρακτηριστικών του νεοελληνικού μοντερνισμού, όπως ο ελεύθερος στίχος, η συνειρμική ανάπτυξη των εικόνων και η πολυσημία των νοημάτων. β. Αναγνώριση της ελληνικότητας μέσα από τις αναφορές στο Αιγαίο, την Ιωνία, τη Σμύρνη, το φυσικό τοπίο, τη γλώσσα, την ιστορία και την πολιτισμική παράδοση. γ. Ερμηνεία της σύνδεσης του παρόντος με το ιστορικό και πολιτισμικό παρελθόν μέσα από σύμβολα και	

2. Να αναγνωρίζουν στα ποιητικά κείμενα το ποιητικό υποκείμενο (η «φωνή» που εκφράζεται στο ποίημα) 3. Να κατανοούν την πολυσημία (τις σημασίες) του ποιητικού λεξιλογίου και να αντιλαμβάνονται τον συγκινησιακό χαρακτήρα της ποίησης. 4. Να αναγνωρίζουν τα βασικά εκφραστικά μέσα της ποιητικής γλώσσας και να κατανοούν τη λειτουργία τους. 5. Να κατανοούν τον διάλογο που αναπτύσσουν νεοέλληνες ποιητές με την τέχνη της ποίησης και τις διάφορες απόψεις γύρω από τη φύση, τον ρόλο και τη θέση της ποίησης στη σύγχρονη εποχή.	διακειμενικές αναφορές (Ηράκλειτος, Σμύρνη, βυζαντινή παράδοση). 2. α. Διάκριση του ποιητικού υποκειμένου από τον δημιουργό του ποιήματος, Οδυσσέα Ελύτη β. Αναγνώριση της ποιητικής φωνής που απευθύνεται σε β' πρόσωπο στη «μικρή πράσινη θάλασσα» και εκφράζει τρυφερότητα, νοσταλγία, θαυμασμό και ποιητικό όραμα. 3. α. Ερμηνεία της μεταφορικής σημασίας της «μικρής πράσινης θάλασσας» ως συμβόλου της νεότητας, της Ελλάδας, της μνήμης και της ποιητικής δημιουργίας. β. Αναγνώριση της συμβολικής λειτουργίας λέξεων και εικόνων, όπως «Ιωνία», «Σμύρνη», «Κυριελέησον», «Δόξα Σοι», «λόγια των Θεών», «αποσπάσματα του Ηράκλειτου», ως φορέων ιστορικής, πολιτισμικής και πνευματικής συνέχειας. γ. Συσχέτιση των συμβόλων με τα συναισθήματα της νοσταλγίας, της αναζήτησης της ελληνικότητας και της διαχρονικής αξίας του ελληνικού πολιτισμού. 4. α. Εντοπισμός μεταφορών και συμβόλων (π.χ. «Μικρή πράσινη θάλασσα», «κομμάτια πέτρες τα λόγια των Θεών») και ερμηνεία της συμβολικής τους λειτουργίας. β. Αναγνώριση προσωποποίησης («να σε στείλω σχολείο», «να γυρίσεις τον ήλιο») και σχολιασμός του τρόπου με τον οποίο ζωντανεύει το φυσικό στοιχείο. γ. Εντοπισμός επανάληψης του στίχου «Μικρή πράσινη θάλασσα δεκατριών χρονών» και ερμηνεία της λειτουργίας της ως μοτίβου που προσδίδει ενότητα, λυρισμό και έμφαση. δ. Αναγνώριση εικόνων (οπτικών, ακουστικών και κινητικών) που αναδεικνύουν το αιγαιοπελαγίτικο τοπίο, τη Σμύρνη και την πολιτισμική μνήμη. ε. Εντοπισμός διακειμενικών αναφορών (Ηράκλειτος, Ιωνία, βυζαντινή υμνολογία) και ερμηνεία της συμβολής τους στη σύνδεση της ποίησης με τη διαχρονική ελληνική παράδοση. 5. α. Ερμηνεία του ποιήματος ως ποιήματος ποιητικής, όπου η ποίηση παρουσιάζεται ως φορέας μνήμης, ιστορίας και πολιτισμού. β. Αναγνώριση του ρόλου του ποιητή ως δημιουργού που διασώζει και ανασυνθέτει την ελληνική παράδοση μέσα από τη φαντασία και τον ποιητικό λόγο. γ. Συσχέτιση της ποιητικής δημιουργίας με τη διατήρηση της συλλογικής μνήμης, της ιστορικής συνέχειας και της πολιτισμικής ταυτότητας.	
--	---	--

	Εισηγήσεις- Ενδεικτικές δραστηριότητες: 1. Ακρόαση του μελοποιημένου ποιήματος και συζήτηση για τον τρόπο με τον οποίο η μουσική ενισχύει τον λυρισμό, τις εικόνες και τη συναισθηματική ατμόσφαιρα του ποιήματος. 2. Διερεύνηση των ιστορικών και πολιτισμικών αναφορών του ποιήματος (Ιωνία, Σμύρνη, Ηράκλειτος, βυζαντινή υμνολογία) και συζήτηση για τη συμβολή τους στην ανάδειξη της ελληνικής πολιτισμικής συνέχειας. 3. Δημιουργική γραφή: Οι μαθητές/μαθήτριες να συνθέσουν ένα σύντομο ποίημα ή ποιητικό κείμενο, στο οποίο ένα στοιχείο της ελληνικής φύσης ή του τόπου τους λειτουργεί ως σύμβολο προσωπικής ή συλλογικής μνήμης. 4. Συγκριτική ανάγνωση με άλλα ποιήματα του Ελύτη (π.χ. «Η Μαρίνα των Βράχων») και εντοπισμός κοινών μοτίβων, όπως το Αιγαίο, το φως, η ελληνικότητα και η ποιητική μεταμόρφωση της πραγματικότητας.	
	ΛΕΣΧΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ	4
	Βλ. ενδεικτικό κατάλογο λογοτεχνικών βιβλίων για τη Λέσχη Ανάγνωσης • Να οργανωθεί, στο πλαίσιο του μαθήματος, ένα πρόγραμμα αναγνώσεων και παρουσιάσεων λογοτεχνικών βιβλίων. • Λειτουργία στην τάξη λογοτεχνικού εργαστηρίου με σκοπό τη διοργάνωση συναντήσεων με σημαντικούς λογοτέχνες	
	ΠΥΡΗΝΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ	38
	ΣΥΝΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΑ ΚΕΙΜΕΝΑ	8
	ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ (projects) για το Α΄ τετράμηνο	4
	ΕΠΑΝΑΛΗΨΕΙΣ / ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	6

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	
ΓΡΑΠΤΗ	ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ/ΣΥΝΤΡΕΧΟΥΣΑ/ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ
2 προειδοποιημένα διαγωνίσματα διάρκειας 45 λεπτών έκαστο	- Προφορική επίδοση - Κατ' οίκον εργασία - Εναλλακτικές μορφές αξιολόγησης (διαθεματικές εργασίες, εργασίες τύπου Project, κ.ά.) - Συμμετοχή σε διαγωνισμούς

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΛΕΣΧΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ**Α΄. ΠΟΙΗΣΗ**

1. Μανόλης Αναγνωστάκης, «Τα ποιήματα», Αθήνα, Νεφέλη, 2000.
2. Πωλ Βαλερύ, «Το παραθαλάσσιο νεκροταφείο – Η νεαρή μοίρα», Αθήνα, Γαβριηλίδης, 1999.
3. Τάκης Βαρβιτσιώτης, «Ποιήματα», Αθήνα, Καστανιώτης, 2003.
4. Κώστας Βάρναλης, «Το φως που καίει», Αθήνα, Κέδρος, 2003.
5. Νικηφόρος Βρεττάκος, «Τα ποιήματα», Αθήνα, Τρία Φύλλα, 2003.
6. Νίκος Γκάτσος, «Αμοργός», Αθήνα, Πατάκης, 2013.
7. Νίκος Εγγονόπουλος, «Μπολιβάρ», Αθήνα, Ίκαρος, 2007.
8. Νίκος Εγγονόπουλος, «Στην κοιλάδα με τους ροδώνες», Αθήνα, Ίκαρος, 2007.
9. Τόμας Έλιοτ, «Έρημη χώρα», Αθήνα, Ίκαρος, 2009.
10. Οδυσσέας Ελύτης, «Ποίηση», Αθήνα, Ίκαρος, 2008. (περιλαμβάνονται όλες οι συλλογές του)
11. Ανδρέας Εμπειρίκος, «Οκτάνα», Αθήνα, Ίκαρος, 2008.
12. Κώστας Καρυωτάκης, «Ποιήματα και πεζά», Αθήνα, Εστία, 2009.
13. Μιχάλης Κατσαρός, «Κατά Σαδδουκαίων», Αθήνα, Ζαχαρόπουλος, 1994.
14. Φεδερίκο Γκαρθία Λόρκα, «Ποιητικά Άπαντα», Αθήνα, Εκάτη, 2011.
15. Βλαντιμίρ Μαγιακόφσκι, «Ποιήματα», Αθήνα, Κέδρος, 2015.
16. Παντελής Μηχανικός, «Κατάθεση», 1975.
17. Κώστας Μόντης, «Γράμμα στη μητέρα Α΄, Β΄», Λευκωσία, 1965 / 1972.
18. Ράινερ Μαρία Ρίλκε, «Οι ελεγείες του Ντουίνο», Αθήνα, Πατάκης, 2013.
19. Πάμπλο Νερούδα, «Γενικό άσμα / Κάντο χενεράλ», Αθήνα, Δαρδανός-Τυπωθήτω, 2004.
20. Αρθούρ Ρεμπώ, «Το μεθυσμένο καράβι και άλλα ποιήματα», Αθήνα, Ελεύθερος Τύπος, 1997.
21. Γιάννης Ρίτσος, «Τέταρτη διάσταση», Αθήνα, Κέδρος, 2009.
22. Μίλτος Σαχτούρης, «Ποιήματα Α΄ και Β΄», Αθήνα, Κέδρος, 2012-2014.
23. Γιώργος Σεφέρης, «Ποιήματα», Αθήνα, Ίκαρος, 2014.
24. Τάκης Σινόπουλος, «Νεκρόδειπνος», Αθήνα, Ερμής, 1991.
25. Κυριάκος Χαραλαμπίδης, «Αμμόχωστος Βασιλεύουσα», Αθήνα, Άγρα, 1997.

Β΄. ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

26. Λουκής Ακρίτας, «Αρματωμένοι», Αθήνα, Φιλippiότης, 1983.
27. Άρης Αλεξάνδρου, «Το κιβώτιο», Αθήνα, Κέδρος, 2012.
28. Μέλπω Αξιώτη, «Δύσκολες νύχτες», Αθήνα, Κέδρος, 2008.
29. Θανάσης Βαλτινός, «Η κάθοδος των εννιά», Αθήνα, Εστία, 2011.
30. Μαξίμ Γκόρκι, «Η μάνα», Αθήνα, Ζαχαρόπουλος, 1979.
31. Ηλίας Βενέζης, «Αιολική γη», Αθήνα, Εστία, 2011.
32. Μάρω Δούκα, «Η αρχαία σκουριά», Αθήνα, Πατάκης, 2013.
33. Λιλή Ζωγράφου, «Η αγάπη άργησε μια μέρα», Αθήνα, Αλεξάνδρεια, 1994.
34. Λιλίκα Νάκου, «Παραστρατημένοι», Αθήνα, Εστία, 1999.
35. Μαρία Ιορδανίδου, «Λωξάντρα», Αθήνα, Εστία, 2012.
36. Πάνος Ιωαννίδης, «Η αβάσταχτη φιλοπατρία του Π.Φ.Κ.», Λευκωσία, Κινύρας, 1989.
37. Πάνος Ιωαννίδης, «Αμερική '62 », Αθήνα, Αιώρα, 2008.
38. Γιώργος Ιωάννου, «Η σαρκοφάγος», Αθήνα, Κέδρος, 2006.
39. Νίκος Καζαντζάκης, «Αναφορά στον Γκρέκο», Αθήνα, Καζαντζάκη, 2014.
40. Νίκος Καζαντζάκης, «Ο Φτωχούλης του Θεού», Αθήνα, Καζαντζάκη, 2011.
41. Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, «Η Γυφτοπούλα», Αθήνα, Εστία, 2012.
42. Μ. Καραγάτσης, «Γιούγκερμαν», Αθήνα, Εστία, 2007.
43. Ρήνα Κατσελλή, «Στα βουνά της Τραμουντάνας», Λευκωσία, Χρυσοπολίτισσα, 2012.
44. Γιάννης Κατσούρης, «Στυλιανού ανάβασις», Λευκωσία, Άνευ, 2012.
45. Φραντς Κάφκα, «Η δίκη», Αθήνα, Ροές, 2010.

46. Φραντς Κάφκα, «Ο πύργος», Αθήνα, Κέδρος, 2008.
47. Αλέξανδρος Κοτζιάς, «Αντιπλοήσεις αρχής», Αθήνα, Κέδρος, 2001.
48. Μένης Κουμανταρέας, «Βιοτεχνία υαλικών», Αθήνα, Κέδρος, 2011.
49. Γκαμπριέλ Γκαρσία Μάρκες, «Εκατό χρόνια μοναξιά», Αθήνα, Λιβάνης, 1979.
50. Ήβη Μελεάγρου, «Ανατολική Μεσόγειος», Αθήνα, Αρμίδα, 2011.
51. Ήβη Μελεάγρου, «Προτελευταία εποχή», Αθήνα, Κέδρος, 1981.
52. Χόρχε Λουίς Μπόρχες, «Άπαντα τα πεζά», Αθήνα, Πατάκης, 2014.
53. Τζωρτζ Όργουελ, «1984, Αθήνα», Κάκτος, 1999.
54. Νίκος Γαβριήλ Πεντζίκης, «Το μυθιστόρημα της κυρίας Έρσης», Αθήνα, Άγρα, 2005.
55. Γ. Φ. Πιερίδης, «Τετραλογία των Καιρών», Λευκωσία, Πολιτιστικό Ίδρυμα Τραπεζής Κύπρου, 1989.
56. Μπόρις Πάστερνακ, «Δόκτωρ Ζιβάνγκο», Αθήνα, Ποταμός, 2015.
57. Κοσμάς Πολίτης, «Eroica», Αθήνα, Ερμής, 1991.
58. Κοσμάς Πολίτης, «Λεμονοδάσος», Αθήνα, 2003.
59. Αντώνης Σαμαράκης, «Το λάθος», Αθήνα, Ψυχογιός, 2013.
60. Διδώ Σωτηρίου, «Ματωμένα χώματα», Αθήνα, Κέδρος, 2012.
61. Κώστας Ταχτσής, «Το τρίτο στεφάνι», Αθήνα, Γαβριηλίδης, 2011.
62. Αντρέας Φραγκιάς, «Λοιμός», Αθήνα, Κέδρος, 2002.
63. Δημήτρης Χατζής, «Το διπλό βιβλίο», Αθήνα, Ροδακίό, 2008.

Γ'. ΘΕΑΤΡΟ

64. Λούλα Αναγνωστάκη, «Η πόλη», Αθήνα, Κέδρος, 2001.
65. Μαρία Αβρααμίδου, «Θέατρο», Λευκωσία, Αρμίδα, 2001.
66. Τένεσι Γουίλιαμς, «Γυάλινος κόσμος», Αθήνα, Ηριδανός, 2012.
67. Τένεσι Γουίλιαμς, «Λεωφορείο ο πόθος», Αθήνα, Ηριδανός, 2012.
68. Βασίλης Ζιώγας, «Το προξενικό της Αντιγόνης», Αθήνα, Ερμής, 1996.
69. Ευγένιος Ιονέσκο, «Η φαλακρή τραγουδίστρια – Το μάθημα – Οι καρέκλες», Αθήνα, Κέδρος, 2007.
70. Πάνος Ιωαννίδης, «Τρία θεατρικά έργα», Λευκωσία, Κινύρας, 1977.
71. Ιάκωβος Καμπανέλλης, «Η αυλή των θαυμάτων: Θέατρο», τ. Α', Αθήνα, Κέδρος, 2011.
72. Ρήνα Κατσελλή, «Τρελή γιαγιά, Λευκωσία», Χρυσοπολίτισσα, 1987.
73. Δημήτρης Κεχαΐδης, «Το πανηγύρι-Η βέρα-Το τάβλι», Αθήνα, Κέδρος, 2005.
74. Φεδερίκο Γκαρθία Λόρκα, «Ματωμένος γάμος», Αθήνα, Ηριδανός, 2008.
75. Φεδερίκο Γκαρθία Λόρκα, «Το σπίτι της Μπερνάντα Άλμπα», Αθήνα, Κέδρος, 2014.
76. Άρθουρ Μίλλερ, «Ο θάνατος του εμποράκου», Αθήνα, Πατάκης, 2011.
77. Κώστας Μουρσελάς, «Οι φίλοι-Ενυδρείο-Μαχαίρι στο κόκαλο», Αθήνα, Κέδρος, 2001.
78. Σάμιουελ Μπέκετ, «Περιμένοντας τον Γκοντό», Αθήνα, Ύψιλον, 1994.
79. Γρηγόριος Ξενόπουλος, «Το μυστικό της κοντέσσας Βαλέραινας», Αθήνα, Βλάσσης, 1991.
80. Ευγένιος Ο' Νηλ, «Το πένθος ταιριάζει στην Ηλέκτρα», Αθήνα, Κέδρος, 2007.
81. Γιώργος Σκούρτης, «Νταντάδες», Αθήνα, Καστανιώτης, 1998.